

Referencia gramatical

UNIDAD 1

1. Opytovacie zámená

Nemenné (neprechýľujú sa)

¿*Qué ha dicho la profesora?*

¿*Dónde has puesto mis papeles?*

¿*Cómo vas a volver a casa?*

¿*Cuándo piensas acabar el trabajo?*

Tie, ktoré sa prechýľujú (v rode, v čísle)

¿*Quién me llamó ayer?*

¿*Quiénes son esos que llegan?*

¿*Cuánto te ha costado el reloj nuevo?*

¿*Cuánta carne compro?*

¿*Cuántos (invitados) van a venir a la cena?*

¿*Cuántas sillas hacen falta?*

¿*Cuál prefieres?* (De estos libros)

¿*Cuáles te faltan?* (De los fascículos de la enciclopedia)

- ▶ Opytovacie zámená sú vždy označené prízvukom, a to v otázke priamej, ako aj v otázke nepriamej.

No tengo ni idea de cuántas personas vendrán a la cena.

- *Cuál / Cuáles* sa používa pri výbere z niekoľkých ponúknutých možností.
- *Qué* sa používa vo všeobecných otázkach. Pokiaľ za ním nenasleduje žiadne podstatné meno, znamená “¿qué cosa?” (aká vec?).

¿*Qué es mejor para la salud: nadar o caminar?*

¿*Qué deporte es más sano, el ciclismo o la natación?*

- ▶ V Latinskej Amerike sa bežne používa *Cuál + nombre*, ale v Španielsku sa toto spojenie nepovažuje za správne, uprednostňuje sa variant *Qué + nombre*.

¿*Cuál coche te gusta más?* / ¿*Qué coche te gusta más?*

2. Pretérito Indefinido

(= Minulý čas dokonavý/ukončený) – *použitie*

- Vyjadruje dej, ktorý sa stal alebo bol uskutočnený v istom okamihu v minulosti.

La película empezó a las siete y terminó a las 10, duró tres horas.

- Taktiež vyjadruje opakovaný alebo prebiehajúci dej, ktorý sa stal v minulosti a hovoriaci ho považuje za ukončený. Zvyčajne býva doplnený príslušnými časovými ukazovateľmi.

La semana pasada fui al cine tres veces.

Roberto estudió pintura y escultura en la Academia de Bellas Artes desde 2001 hasta 2005.

3. Pretérito perfecto (= Predprítomný čas) – *použitie*

- ▶ Predprítomným časom sa vyjadruje minulý dej, ktorý skončil len nedávno.

Últimamente he visto mucho cine.

Jorge ya ha hecho la comida, vamos a comer.

- ▶ Taktiež sa používa pri udalostiach alebo skúsenostiach, ktoré patria do časového úseku, ktorý doteraz nebol ukončený. Dej sa môže vzťahovať ku konkrétnej udalosti v minulosti, alebo k celej životnej etape.

Paloma ha abierto una tienda de regalos muy moderna en su barrio.

Mi tía Enriqueta nunca ha querido explicarnos que le pasó a su marido en la guerra.

4. Pretérito Imperfecto (= Minulý čas nedokonavý/neukončený) – *použitie*

- ▶ Minulý čas - imperfektum používame na vyjadrenie činností, ktoré sa odohrávali v minulosti, a ktoré ešte neboli ukončené do určitého okamihu v minulosti, ktoré trvali. Taktiež sa používa pri opise a charakteristike okolností a zvykov v minulosti.

Hace cien años las mujeres españolas no trabajaban fuera de casa, salvo si vivían en el campo.

- Imperfektum sa taktiež používa pri charakteristike okolností alebo pri opise príčin hlavného deja.

A. *¿Qué tal el fin de semana?*

B. *Bien, como no tenía ningún plan especial, me dediqué a limpiar la casa y ordenar papeles.*

UNIDAD 2

1. Budúci čas

	IR	
	Futuro imperfecto	Futuro perfecto
Yo	iré	habré
Tú	irás	habrás
Él/ella/Vd.	irá	habrá
Nosotros/as	iremos	habremos
Vosotros/as	iréis	habréis
Ellos/as/Vds.	irán	habrán

Futuro imperfecto – Jednoduchý budúci čas

- Vyjadruje dej, ktoré sa odohrajú v budúcnosti; zvyčajne býva doplnený časovými ukazovateľmi ako *mañana* (zajtra), *luego* (potom), *esta noche* (dnes večer/v noci). Tiež sa používa na vyjadrenie sľubov a predpovedí.

El jueves estaré en Bruselas.

La semana que viene subirán las temperaturas.

Te regalaré un equipo nuevo para tu cumpleaños si traes buenas notas.

Futuro perfecto – Zložený budúci čas (predbudúci)

- Vyjadruje budúci dej, ktorý bude ukončený v okamihu, o ktorom sa hovorí a po ňom bude nasledovať niečo iné (stane sa pred iným dejom v budúcnosti)

Cuando volvamos a Madrid se habrán terminado las obras, creo yo.

Ďalšie použitie bud. času: vyjadrovanie pravdepodobnosti

- Obedva spomínané budúce časy slúžia na vyjadrenie pravdepodobnosti– jednoduchý (futuro imperfecto) vyjadruje pravdepodobnosť v prítomnosti alebo v budúcnosti. Zložený budúci čas (futuro perfecto) vyjadruje domnienku alebo predpoklad, týkajúci sa nedávneho či nevymedzeného úseku v minulosti.

A. *¿Estará Ana en casa?*

B. *Sí, ya habrá llegado porque son las 8.*

- Na vyjadrenie predpokladu v minulosti (*ayer, el domingo pasado*) používame podmieňovací spôsob (= kondicionál).

A. *Ayer te llamé y no me contestaste.*

B. *Estaría en la cocina y por eso no oí el teléfono.*

2. Subjunktív so slovesami, ktoré vyjadrujú pocity, city, emócie

- Vo vetách, ktorých významovou podstatou sú citovo zafarbené slovesá (ako *gustar* (páčiť sa/mať rád), *molestar* (obťažovať), *poner nervioso* (znervózňovať)) a ktorých súčasťou je vo viacerých prípadoch zámeno (*me, te, le, nos, os, les*), sa používa sloveso v **infinitíve**, pokiaľ obidve slovesá majú rovnaký podmet alebo **subjunktív**, pokiaľ majú rôzne podmety.

De pequeña me encantaba hacer castillos en la arena, y ahora me gusta mucho andar por la playa al atardecer.

En cambio, a mi hermano no le gustaba nada que le obligaran a ir a la playa. Prefería bañarse en la piscina.

- Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete v prítomnom alebo v predprítomnom čase, sloveso vo vedľajšej vete môže mať tvar prítomného alebo predprítomného subjunktívu, alebo subjunktívu imperfekta.

Me da pena que se acaben las vacaciones.

Me molesta que no me haya llamado Ernesto.

No me ha gustado que hablaras con Pepe.

- Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete v minulom čase ukončenom (pretérito indefinito) alebo v imperfekte, sloveso vo vedľajšej vete bude mať tvar subjunktívu imperfekta alebo plusquamperfekta.

Me dio pena que dejaras los estudios de Medicina.

Le molestaba mucho que no le pidiéramos permiso para salir.

UNIDAD 3

1. Časové vety

- Základné pravidlo na tvorenie časových vedľajších viet:

- Vo vetách, ktoré vyjadrujú budúcnosť, sa vždy používa subjunktív:

Cuando

En cuanto

Tan pronto como + subjuntív

Hasta que

Siempre que

Cuando hayan pasado veinte minutos, el arroz estará listo.

Tan pronto como llegue Luis, dile que me llame.

Dijo que saldría en cuanto terminara el trabajo.

- Vo vetách, ktoré vyjadrujú prítomnosť alebo minulosť, sa používa oznamovací spôsob (indikatív):

Cuando

En cuanto

Tan pronto como + indicativo

Hasta que

Siempre que

Cuando nos reunimos lo pasamos muy bien.

Siempre que nos juntábamos, recordábamos nuestra infancia.

En cuanto llegó, se puso a hacer la comida.

Antes de (que) + infinitív / subjuntív

- ▶ **Infinitív** sa použije vtedy, keď je podmet rovnaký v oboch vetách. *Carlos, no bebas tanto antes de comer.*
- ▶ **Subjuntív** sa použije vtedy, keď sú podmety rôzne.

Apaga el fuego antes de que se quemé la comida.

Ayer nos fuimos de la oficina antes de que el jefe nos reuniera otra vez.

2. Podmienkové vety

Podmienka uskutočniteľná, možná (reálna)

- ▶ Na vyjadrenie podmienky, ktorá sa nám zdá uskutočniteľná, sa po spojke *si* používa **indikatív prítomného času**.

Si vienes pronto, iremos al cine.

- ▶ Sloveso v hlavnej vete môže byť buď:

- v **prítomnom** čase

Si no trabajas, salimos el sábado.

- alebo v **budúcom** čase

Si me ayudas, acabaremos enseguida.

- môže mať taktiež tvar **rozkazu**

Si tienes frío, cierra la ventana.

- alebo je možné použiť väzbu **ir + a + infinitív**

Si no comes bien, vas a ponerte enfermo.

Podmienka málo pravdepodobná alebo hypotetická

(Podmienka nereálna (neuskutočnená) v prítomnosti/ budúcnosti)

- ▶ Podmienkové vety, ktoré vyjadrujú malú mieru pravdepodobnosti, sú v tvare: **si + subjuntív imperfekta + jednoduchý kondicionál**.

Si me tocara la lotería, viviría en el campo.

- ▶ Táto štruktúra sa používa aj v prípade, keď hovoriaci dáva radu.

Si yo fuera tú (yo que tú), la llamaría por teléfono.

Podmienka nemožná (nereálna)

SUBJUNTÍ V PLUSQUAMPERFEKTA (PREDMINULÝ)

Yo	hubiera	
Tú	hubieras	
Él/ella/Vd.	hubiera	+ ido
Nosotros/as	hubiéramos	
Vosotros/as	hubierais	
Ellos/as/Vds.	hubieran	

CONDICIONAL PERFECTO (MINULÝ KONDICIONAL)

Yo	habría	
Tú	habrías	
Él/ella/Vd.	habría	+ ido
Nosotros/as	habríamos	
Vosotros/as	habríais	
Ellos/as/Vds.	habrían	

- ▶ Nemožnými (nereálnymi) podmienkovými vetami označujeme vety, ktoré sa vzťahujú k podmienkam, ktoré sa neuskutočnili ani v minulosti, ani v prítomnosti, ani v budúcnosti. Majú nasledujúci tvar: **si + subjuntív predminulý (plusquamperfekta) + zložený kondicionál/predminulý subjuntív**.

Si hubieras estado en Canarias, habrías visto / hubieras visto el eclipse de luna.

- ▶ V ostatných prípadoch ide o podmienkové vety, vyjadrujúce dej, ktorý sa neuskutočnil v minulosti, a ktorého následky zasahujú do prítomnosti.

Si hubieras ido al dentista cuando te los dije, no te dolería ahora la muela.

UNIDAD 4

1. Tvorenie slov, spodstatňovanie

- Abstraktné podstatné mená sa tvoria zo sloviac alebo z prídavných mien, najčastejšie pomocou prípon:

-ción/-sión: *invención, perfección, concesión, digestión.*
-dad/-tad: *brevedad, dificultad, sanidad, libertad.*
-eza: *extrañeza, pereza, belleza.*
-ismo: *budismo, socialismo.*
-ncia/-nza: *experiencia, paciencia, confianza, enseñanza.*
-miento/-mento: *aburrimiento, sentimiento, salvamento, fundamento.*

La experiencia es la madre de la ciencia.

No fui a verte porque llovía mucho y me dio pereza salir.

Los equipos de salvamento han salido hoy otra vez en busca del montañero extraviado.

2. Vzťažné zámená s predložkou

- Vo vzťažných vetách, ktoré vyžadujú predložku, predložka stojí pred zámenom.

Mira, éste es el libro del que te hablé.

- Zvyčajne sa medzi predložku a vzťažné zámeno vkladá určitý člen. V niektorých prípadoch môžeme člen aj vypustiť, najmä v spojení *en que*.

Recuerdo perfectamente el día en que nos conocimos y la calle en que tú vivías.

- Aj keď sa v hovorenej reči často nepoužíva vzťažné zámeno *el/la cual* a *los/las cuales*, môže sa vyskytnúť za niektorými viacslabičnými predložkami, predložkovými väzbami a predovšetkým za predložkou *según*.

El empresario para el que / el cual / quien trabajaba Oscar ha muerto hace poco.

Hay una nueva teoría según la cual las enfermedades cardiovasculares tendrían origen en el tiempo de formación del feto.

- Najčastejší výraz, ktorý sa vyskytuje vo vzťažných vetách, je univerzálny *que*. Použitie zámena *quien/quienes* (pre osoby) a *el/la cual* a *los/las cuales* dodáva písomnému alebo ústnemu prejavu formálnejší a literárnejší ráz.

Rodovo neurčený (neutrálny) člen *lo*

- Používa sa pri spodstatňovaní prídavných mien, prísloviac, zámen alebo aj celých viet. Zvyčajne sa vzťahuje k predchádzajúcemu pojmu alebo tvrdeniu, ktoré nie sú mužského, ani ženského rodu.

• *Lo* + prídavné meno

Mira lo alta que está Julita.

Lo mejor de mi trabajo son las vacaciones.

• *Lo* + príslovky

Mira lo bien que viven Juan y Ana.

No te imaginas lo lejos que está eso.

• *Lo* + *de* + podstatné meno

¿Te has enterado de lo de Fernando?

Jorge ya me ha contado lo de la herencia.

• *Lo* + *que* + fráza

No oí bien lo que dijo Cristina.

UNIDAD 5

1. Nepriama reč

- Nepriama reč sa používa pri opakovaní informácie (alebo žiadosti) v inej ako v doslovnej (citovanej) podobe.

Ana: "No te preocupes, yo te presto el dinero que necesitas para el coche nuevo".

Ana me dijo que me prestaba el dinero que necesitaba para el coche nuevo.

- Pokiaľ je sloveso, ktoré informáciu uvádza (*decir, contar, preguntar, responder*) v prítomnom čase, čas vo vedľajšej vete sa nemení.

Ana dice que me presta el dinero que necesito.

- Ak však je uvádzajúce sloveso v ktoromkoľvek minulom čase (s výnimkou predprítomného času - pretérito perfecto), čas vo vedľajšej vete sa mení podľa nasledujúcej schémy.

Priama reč (Povedal:)	Nepriama reč (Povedal, že...)
Prítomný čas Imperfektum • <i>Javier es muy rico.</i> • <i>Manu no estudiaba nada en la escuela.</i>	Imperfektum • <i>Javier era muy rico.</i> • <i>Manu no estudiaba nada en la escuela.</i>
Predprítomný čas Minulý čas ukončený • <i>El jefe no ha venido hoy.</i> • <i>Oscar no fue ayer a trabajar.</i>	Predminulý čas • <i>El jefe no había venido hoy.</i> • <i>Oscar no había ido ayer a trabajar.</i>
Predminulý čas • <i>A las nueve y cuarto los obreros no habían venido aún.</i>	Predminulý čas • <i>A las nueve y cuarto los obreros no habían venido aún.</i>
Budúci čas • <i>Olga no irá a clase.</i>	Kondicionál • <i>Olga no iría a clase.</i>
Subjunktív prítomný • <i>Espero que Susana venga pronto.</i>	Subjunktív imperfekta • <i>Esperaba que Susana viniera pronto.</i>
Imperatív/Rozkaz • <i>Trabaja duro.</i>	Subjunktív imperfekta • <i>Que trabajara duro.</i>

- Okrem zmien, ku ktorým dochádza pri slovesách, je potrebné urobiť taktiež ďalšie zmeny, ktoré sa týkajú predovšetkým osobných a privlastňovacích zámen, vyjadrenia miesta aj času a sloviess typu *ir/venir, traer/llevar*. K týmto zmenám dochádza v dôsledku posunutia miesta a času hovorcom.

Celia: “¿Vienes mañana conmigo de compras?”

Julia: “Mamá, Celia me preguntó si iba hoy con ella de compras, ¿puedo ir?”

Pablo: “Papá, ¿me prestas tu coche? El mío está estropeado”.

Padre: “Carmen, Pablo me ha pedido el/mi coche porque el suyo está estropeado. ¿Se lo dejo?”

- Je potrebné rozlišovať tzv. slovesá „rečové“ a slovesá „komunikačné“, ako *decir, afirmar, explicar, comentar, preguntar, responder*, ktoré svojím vlastným významom (t. j. zopakovať informáciu, ktorú poskytla 3. osoba) uvádzajú vety v oznamovacom spôsobe; na druhej strane existujú tzv. slovesá „účinkové/ovplyvňujúce“, ako *decir* (v zmysle nariadiť), *sugerir, ordenar, mandar, recomendar, advertir, pedir, rogar, aconsejar*, ktoré uvádzajú vedľajšiu vetu v subjunktíve. V takýchto prípadoch je zreteľný zámer hovoriaceho prezentovať žiadosť, návrh, zákaz, atď. (nejedná sa len o jednoduché oznámenie informácie).

Padre: “*Te he dicho que no salgas de casa después de las ocho*”.

Mi padre me ha prohibido que salga de casa después de las ocho.

Ayer mi padre me prohibió que saliera de casa después de las ocho.

- V bežnej reči obidve tieto funkcie (informovať o niečom, aj prikazovať niečo) splyvajú; môžu mať rôzne významy a taktiež môžu vyjadrovať rôzne zámyery. Jedným z najčastejších príkladov je výčitka alebo sťažnosť, ako je uvedené v lekcii.

Tú me aconsejaste que fuera a esa peluquería, que la peluquera era muy buena, sin embargo, mira cómo me ha dejado el pelo.

(“*Deberías ir a mi peluquería, la peluquera es estupenda*”).

2. Tvorenie slov: prípony, ktoré sa používajú pri tvorbe prídavných mien

- Najčastejšie prípony, ktoré sa používajú pri tvorení prídavných mien v španielčine, sú:

-able/-ible-(es)

sociables

palpable

previsible

-al/-ales

trimestral

causal

personales

-ico/a/os/as

estético

sociológicos

esférica

-oso/a/os/as

generoso

famosa

ruidosas

<u>-ivo/a/os/as</u>	<u>-nte/es</u>
pasiva	penetrante
afectivo	causante
efectivos	pensante
<u>-dor/a</u>	
ahorrador	
encantador	
calculadora	

UNIDAD 6

1. Účelové vety

- ▶ Účelové vety môžu byť uvedené spojkami *para (que)*, *con el fin de (que)*, *con el objeto de (que)*, *que*, *a*.
 - Majú sloveso v infinitíve, pokiaľ je podmet hlavnej a vedľajšej vety rovnaký:

Tenemos que trabajar este fin de semana para terminar (nosotros) el trabajo en la fecha prevista.
 - Majú sloveso v subjunktíve, pokiaľ sú podmety rôzne.

Estúdiatelo (tú) a fondo para que te pongan (ellos) una buena nota.
- ▶ Účelové vety so spojkou *que* sa vyskytujú najmä v hovorovom jazyku a v hlavnej vete býva väčšinou sloveso v rozkazovacom spôsobe.

Clara, ven que te lave la cabeza
- ▶ Účelové vety so spojkou *a* sa zvyčajne používajú v spojení so slovesami pohybu: *ir, venir, acudir, acercarse, correr, salir*.

Los chicos salieron corriendo de clase a ver al campeón de la etapa ciclista.

2. Rečové konektory

- ▶ Konektory sú jazykové prvky, ktoré slúžia na usporiadanie myšlienok v ústnom alebo v písomnom prejave. Zvyčajne rozlišujeme niekoľko druhov.
 - Zlučovacie konektory:** vety s rovnakým zmyslom sa spájajú pomocou spojky *y*; taktiež je možné použiť spojky *además* a *incluso*.

Un blog es fácil de crear y además es fácil de usar.

- Dôsledkové konektory:** predkladajú nejakú myšlienku ako dôsledok predchádzajúcej myšlienky. Medzi najpoužívanejšie dôsledkové konektory patria *por eso*, *de ahí que* a *por lo tanto*.

El blog es un espacio para las reflexiones, por eso se parece a un diario.
- Odporujúce si/argumentujúce konektory:** uvádzajú myšlienku, ktorá je v rozpore s prvou, predchádzajúcou informáciou: *en cambio*, *al contrario*, *no obstante*, *sin embargo*, *aunque*, *a pesar de*.

Mucha gente los conoce, aunque los definen de distintas maneras.

No estoy enfadada contigo, al contrario, tengo ganas de hacer cosas juntos y de que hablemos.
- Príčinné konektory:** na vyjadrenie príčiny používame *porque*, *como*, *a causa de*, *por*.

Como son fáciles de crear, su número de usuarios crece.
- Konektory, slúžiace na usporiadanie informácie:** na usporiadanie myšlienok používame konektory ako: *en primer lugar*, *en segundo lugar*, *por un lado*, *por otro lado*, *finalmente*.

En primer lugar, me gustaría que se castigase a los conductores que no cumplen las normas.

UNIDAD 7

1. Oznamovací spôsob alebo subjunktív so slovesami, ktoré vyjadrujú mienku, vnímanie alebo potvrdenie/oznámenie

Slovesá, vyjadrujúce mienku/názorové slovesá
Creer, imaginar, opinar, parecer, pensar, suponer.

Slovesá, vyjadrujúce fyzické (zmyslové) alebo psychické vnímanie

Constar, comprender, dudar, entender, darse cuenta de, ignorar, recordar, notar, percibir, ver.

Slovesá potvrdzovacie, oznamovacie alebo komunikačné
Afirmar, contar, comentar, confesar, decir, declarar, explicar, manifestar.

- ▶ Vo vetách, ktoré sú významovo závislé od niektorého z týchto slovičiek, nazývaných názorové, komunikačné alebo slovesá vnímania, sa môže objaviť sloveso v oznamovacom spôsobe alebo v subjunktíve.

Oznamovací spôsob

- Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete kladné.

Cristina se imaginó que estábamos en la piscina y no llamó más.

- Pokiaľ má sloveso v hlavnej vete tvar záporného rozkazu.
No pienses que mis padres nos van a prestar el dinero que necesitamos.
- Pokiaľ má hlavná veta podobu zápornej otázky.
¿No crees que Alberto es un caradura? Nunca paga una ronda.

Subjunktív

- Pokiaľ je hlavná veta záporná.
No imaginaba que los padres de adolescentes tuvieran tantos problemas con los hijos.
 - Avšak v niektorých prípadoch, keď hovoriaci vyjadruje istotu alebo niečo konštatuje, možno vo vedľajšej vete použiť taktiež oznamovací spôsob.
¿Sabes? Rafael no se cree que hemos comprado un chalé en Marbella.
María no recordaba que ya habíamos estado una vez en su casa.
 - V iných prípadoch použitie oznamovacieho spôsobu alebo subjunktívu vo vedľajšej vete závisí od skutočnosti, do akej miery je pre hovorcu tvrdenie pravdivé alebo dôveryhodné.
No quería decir que el inquilino fuera / era un ladrón, sólo que a ella le faltaba dinero de su mesita de noche.
No sabía que tu hermano hubiera vivido / había vivido en China.

UNIDAD 8

1. Použitie sloviesser a estar

► Ser

Používa sa na vyjadrenie identity, pôvodu a národnosti, povolania, vlastníctva, pri opise osôb, predmetov a miest, na vyjadrenie umiestnenia v čase a v priestore, pri hodnotení činností a ľudských vlastností a pri určení počtu.

Esto es una planta.

Este café es de Colombia, es colombiano.

Este cuadro es de Miró.

Aquel cuadro es de mi hermano, lo compró en una subasta en Londres.

Ayer fue domingo, ¿no te acuerdas?

El banquete de boda de Paloma y Jaime será en los jardines del Palacio de Godoy.

La película que vimos el sábado fue preciosa.

Elena es bastante tranquila, pero a veces se pone nerviosa.

En la reunión éramos sólo cuatro gatos: a la gente le gustan cada día menos estas reuniones.

► Estar

Používa sa na vyjadrenie miesta, fyzických a duševných stavov osôb, vecí a miest a taktiež vyjadruje priebeh deja. Sloveso *estar* sa používa aj v prípade, keď hovoríme o dočasnom povolaní.

El domingo estuvimos en el zoo con los niños.

Laura ha estado callada toda la reunión.

¿Aún no está arreglado el ordenador?

Este edificio está en construcción desde hace más de tres años.

Mi marido es ingeniero, pero ahora está de comercial en un laboratorio. Es que aquí gana más.

► Ser a estar v spojení s prídavnými menami

- **Ser + prídavné meno:** ak hovoríme o vrodenných (zdedených) vlastnostiach osôb a o vlastnostiach/rysoch osôb a predmetov, ktoré hovoriaci považuje za **trvalé**.

Las naranjas son buenas para la salud.

- **Estar + prídavné meno:** vyjadruje vlastnosti, ktoré hovoriaci vníma ako **dočasné** alebo **relatívne**.

Las naranjas no están buenas en verano.

- Niektoré prídavné mená menia svoj význam podľa toho, či sú použité so slovesem *ser* alebo *estar*.

Ese niño es muy listo; saca muy buenas notas.

El niño ya está listo para la foto; puedes hacérsela cuando quieras.

- S niektorými prídavnými menami ako *viudo, casado, divorciado, soltero...* môžeme použiť *ser* alebo *estar* – podľa adekvátnosti v danej situácii.

María está soltera (pero ya tiene 40 años).

María es soltera (tiene 10 años).

► Ser a estar + príčastie

- *Estar* + príčastie vyjadruje výsledok nejakého procesu.

Roberto Peña está acusado de corrupción.

Roberto Peña ha sido acusado de corrupción.

Zoznam najčastejších prídavných mien, ktoré menia svoj význam podľa toho, či sa spájajú so slovesom *ser* alebo *estar*

ser abierto = extrovert(ný)

estar abierto = nebyť zatvorený

ser cerrado = rezervovaný, introvertný

estar cerrado = nebyť otvorený

ser despierto = inteligentný

estar despierto = byť zobudený/
nespať

ser rico = mať peniaze

estar rico = chutný

ser atento = zdvorilý, spôsobilý

estar atento = počúvať,
načúvať

ser fresco = nehanblivý; nedávny

estar fresco = chladný, svieži, čerstvý

ser negro = farba, rasa

estar negro = veľmi nahnevaný,
naštvaný, rozzúrený

ser bueno = dobrotivý, láskavý, dobrácky

estar bueno = atraktívny, chutný;
(práve) nehnevá

ser aburrido = kto nudí, je nudný
(nezábavný)

estar aburrido = kto sa (práve)
nebaví

ser interesado = egoista, sobec

estar interesado = zaujímať sa

ser parado = plachý, bojzlivý

estar parado = nepracovať,
nehýbať sa

ser verde = mať zelenú farbu;
byť obscénny

estar verde = nezrelý (zelenáč)

ser vivo = šikovný, obratný, zručný

estar vivo = nebyť mŕtvý

2. Význam času pri subjunktíve

- ▶ Spájací spôsob (subjunktív) sa zvyčajne vyskytuje vo vedľajších vetách, ktoré sú závislé na hlavnej vete. Pokiaľ sa objavuje v hlavnej vete, ide o vety uvedené spojkami ako napr. *ojalá...*, *quizás* alebo vo vetách, ktoré vyjadrujú priania.

Ojalá no sea grave la operación de Pepe.

Quizás ya haya llegado pero no lo hemos oído.

¡Que tengas buen viaje!

- ▶ Podľa súvislostí v kontexte môže taktiež označovať budúce deje.

No es seguro que hayamos cobrado la herencia a final del año próximo.

Subjunktív prítomný

- ▶ Vzťahuje sa na deje prítomné a budúce.

Es una pena que Ángel no tenga trabajo.

No creo que Pablo se case con Lorena.

Subjunktív minulý, opisný (subjunktív imperfekta)

- ▶ Má dva tvary: tvar zakončený na *-ra* tvar zakončený na *-se*. Voľba jedného alebo druhého tvaru je ovplyvnená faktormi ako je spôsob vyjadrovania hovoriaceho, jeho pôvod alebo rečnícky štýl.
- ▶ Tento čas sa používa pri pomenovaní dejov prítomných, minulých alebo budúcich a vyskytuje sa v najrôznejších syntaktických konštrukciách.

Es una pena que no vinieras a la fiesta, estuvo muy bien.

Si tuviera dinero, ahora mismo me compraría este aparato de música, suena estupendamente y el mío está pasado. (podmienka neuskutočiteľná v prítomnosti)

Mis padres esperaban que fuéramos a verlos el próximo fin de semana.

SUBJUNKTÍV PREDPRÍTOMNÝ

Tvoří se ze subjunktivu slovesa *haber* s prídavným významového slovesa

Yo	haya		
Tú	hayas		venido,
Él/ella/Vd.	haya	+	viajado,
Nosotros/as	hayamos		dormido...
Vosotros/as	hayáis		
Ellos/as/Vds.	hayan		

- ▶ Subjunktív predprítomný sa používa na vyjadrovanie dejov, ktoré sa skončili iba nedávno, alebo na vyjadrenie minulej skúsenosti, ktorá spadá do časového kontextu, ktorý nie je presne vymedzený.

Es una lástima que mi hermana no haya aprobado las oposiciones.

Subjunktív predminulý

- ▶ Takmer vždy sa používa na vyjadrovanie minulých dejov.

Si hubieras llegado antes, habrías visto a Pedro.

*¡Ojalá no hubiera dejado el trabajo que tenía antes!,
era mucho mejor que este.*

3. Vzťah (Korelácia) medzi slovesom v hlavnej vete a slovesom v subjunktíve vo vedľajšej vete

- ▶ Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete v budúcom čase, sloveso vety vedľajšej má tvar prítomného alebo predprítomného subjunktívu.

Le molestará que no vayas / hayas ido a verla.

- ▶ Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete v prítomnom alebo predprítomnom čase, vo vedľajšej vete sa môže objaviť akýkoľvek typ subjunktívu.

Es terrible que haya tanta gente pobre.

Lamento que hayan muerto dos personas más.

No he creído que Julián me mintiera.

Es difícil que las crías de pingüino hubieran sobrevivido aquí.

- ▶ Pokiaľ je sloveso v hlavnej vete v minulom ukončenom (indefinide) čase, v imperfekte alebo v predminulom čase či v podmienovacom spôsobe, sloveso vo vedľajšej vete musí byť v minulom čase, buď v čase minulom, opisnom (imperfekte), alebo v predminulom (pluskvamperfekte).

Ya no esperaba que vinierais.

Era difícil que llegáramos a tiempo.

Me disgustó mucho que no recibiera mi mensaje.

4. Tvorenie slovies

- ▶ Rozlišujeme tri spôsoby tvorenia slovies.

a) Priame odvodzovanie:

pregunta—preguntar / caliente—calentar

b) Odvodzovanie pomocou prípon:

*mar—marear / canal—canalizar / momia—momificar /
oscuro—oscurecer*

c) Derivácia pomocou parasyntézy:

(predpona + koreň slova + prípona):

viejo—envejecer / vista—avistar / arma—desarmar

UNIDAD 9

1. Como + prítomný subjunktív

- ▶ Vety začínajúce spojením *como* + prítomný subjunktív sú vety podmienkové a nadobúdajú význam upozornenia alebo vyhrážania.

Como no dejes de hablar, te echaré de clase. (Si no te callas, te echaré de clase)

- ▶ Ak použijeme vo vete oznamovací spôsob, veta vyjadruje príčinu.

Como no podía andar más, se quedó sentada esperando al resto del grupo.

2. Rod u živých bytostí

Všeobecné prípady

- ▶ Väčšina podstatných mien zakončených na *-o* je mužského rodu, väčšina mien zakončených na *-a* je ženského rodu:

hijo / hija.

- ▶ Rozdielne tvary pre mužský a ženský rod:

hombre / mujer.

- ▶ Jeden tvar pre obidva rody:

el estudiante / la estudiante.

Názvy povolání

- ▶ Najčastejšie zakončenie: *-o/-a, -or/-ora, -ón/-esa, -nte*
marinero / marinera
conductor / conductora
barón / baronesa
el comandante / la comandante

- ▶ Niektoré mená zakončené na *-nte* prijímajú v ženskom rode koncovku *-nta*.

presidente / presidenta

dependiente / dependienta

- ▶ V niektorých prípadoch existujú dva správne tvary pre ženský rod:

la abogada / la abogada

la juez / la jueza

- ▶ Niektoré mená zakončené na *-o* sa v ženskom rode nemenia:

el piloto / la piloto

3. Spájacie výrazy podmienkových viet

- Okrem univerzálnej spojky *si*, ktorá sa používa na uvedenie všetkých typov podmienkových viet, existuje celý rad ďalších spájacích výrazov, ktoré sa môžu používať, a ktoré sú vždy doprevádzané slovesom v subjunktíve: *en caso de que*, *a no ser que*, *excepto que*, *siempre y cuando*, *con tal de que*...

Mándame un e-mail en caso de que no te llegue el paquete.

- *Con tal de que* y *siempre y cuando* sa vyskytujú vo vetách, ktoré vyjadrujú, že splnenie podmienky je nutné na realizáciu niečoho.

Haremos el trato siempre y cuando estés de acuerdo.

- *A no ser que*, *excepto que*, *salvo que*, *a menos que* sa vyskytujú vo vetách, ktoré sa vzájomne vylučujú a zodpovedajú spojke *si no* (ak nie).

Nos mudaremos en septiembre excepto que haya algún contratiempo. (= si no hay ningún contratiempo)

UNIDAD 10

1. Siempre que a mientras que

a) Ve časových vetách

- Pokiaľ spojky *siempre que* a *mientras que* uvádzajú vety časové (vyjadrujúce deje, ktoré prebiehajú súčasne), môžu mať tieto vety sloveso v oznamovacom spôsobe alebo v subjunktíve, podľa všeobecného pravidla.

- **Oznamovací spôsob (Indikatív):** ak sa časové vety vety vzťahujú k prítomnosti alebo k minulosti.

Siempre que iba al médico le contaba lo mismo, que se había caído de la bici.

Mientras yo trabajo, Juan se queda en casa.

- **Spájací spôsob (Subjunktív):** časové vety sa vzťahujú k budúcnosti.

Clara, debes ponerte el casco siempre que vayas en bicicleta.

No te preocupes, yo te cuidaré mientras vivamos juntos.

b) Vo vetách podmienkových

- Pokiaľ uvádzajú vety, ktoré vyjadrujú podmienku, sloveso je v subjunktíve.

Saldremos de viaje el día 1 siempre que encontremos billetes. (= si encontramos billetes)

Mientras no cobre no podemos comprarnos una tele nueva. (= si no cobro...)

2. Oznamovací spôsob (Indikatív) a subjunktív vo vzťažných vetách

- Vzťažné vety sa zvyčajne delia na dva typy:

- a) **Určujúci alebo vymedzujúci:** používame ich pri identifikácii niečoho alebo niekoho.

La mesa que compramos el año pasado era de roble, no de pino.

- b) **Vysvetľujúci alebo nevymedzujúci:** poskytujú doplňujúcu informáciu o mene, ktoré rozvíjajú.

Una mujer, a la que yo no conocía, se acercó y me preguntó por mi padre.

- Vzťažné vety určujúce alebo vymedzujúce môžu mať sloveso v subjunktíve alebo v oznamovacom spôsobe.

- **Indikatív (Oznamovací spôsob):** ak hovorí hovoriaci o niečom (o niekom) konkrétnom, známom, identifikovanom.

El pastel que hizo Diego estaba riquísimo.

- **Subjunktív (Spájací spôsob):** pokiaľ hovorca odkazuje na niečo (niekoho), čo (koho) nepozná, čo (kto) neexistuje, alebo čo (koho) nechce bližšie špecifikovať.

La mujer que a mí me quiera ha de ser generosa.

3. Vyjadrovanie mimovoľnosti deja:

Se me ha caído.

		<i>me</i>	
		<i>te</i>	
<i>Se</i>	+	<i>le</i>	<i>ha roto la lavadora</i>
		<i>nos</i>	
		<i>os</i>	
		<i>les</i>	

- ▶ Touto štruktúrou, ktorá sa vyskytuje pri slovesách ako *romper; perder; estropear; caer*, chce hovoriaci vyjadriť činnosť, za ktorú sa necíti byť zodpovedný, pretože prebehla nezávisle od jeho vôle (mimovoľne).

Se me han perdido los pendientes de plata.

Ya se nos han acabado las vacaciones, hasta el año que viene.

UNIDAD 11

1. Prípustkové vety

- ▶ Vedľajšie vety prípustkové bývajú zvyčajne uvedené spojkami: *aunque, por más/mucho que y a pesar de (que)*. Tieto vety majú sloveso buď v oznamovacom spôsobe (v indikatíve), alebo v subjunktíve.

- Oznam. sp. (indikatív) používame vtedy, keď hovoriaci pomocou prípustkovej vety vyjadruje istotu, skutočnosť.

Aunque no me ha confirmado su asistencia, seguro que vendrá.

- Subjunktív sa použije:

vtedy, keď hovoriaci odkazuje na udalosti, ktoré sú neisté, alebo ak vyjadruje nejakú domnienku.

Por más dinero que tenga, no parece contento de su vida.

- ▶ Avšak subjunktív sa môže použiť aj v prípadoch, keď hovorca konštatuje nejakú udalosť.

A. *¿Vas a salir? Hace mucho frío.*

B. *Bueno, me da igual, aunque haga frío voy a dar una vuelta para despejarme.*

- ▶ Za spojkou *a pesar de* môže nasledovať infinitív, pokiaľ je podmet v prípustkovej vete a v hlavnej vete rovnaký.

A pesar de trabajar / que trabaja mucho, no gana suficiente para vivir.

- ▶ Pokiaľ je domnienka, ktorú vyjadril hovorca málo pravdepodobná alebo nemožná, používa sa subjunktív minulý, opisný (imperpektum) a kondicionál:

Por más que me lo pidiera, no se lo daría.

- ▶ V prípade prípustiek neuskutočnených v minulosti sa používa subjunktív predminulý a zložený podmieňovací spôsob alebo subjunktív predminulý.

Aunque hubiera hecho buen tiempo no habríamos ido a la playa.

Aunque hubiera hecho buen tiempo no hubiéramos ido a la playa

2. Zdrobňujúce prípony

- ▶ Zdrobňujúce prípony dodávajú výrazom rôzne citové zafarbenie. Hoci zdrobnené slová (demunitíva) slúžia predovšetkým na vyjadrenie menších rozmerov, môžu taktiež vyjadrovať citový prístup k danej osobe alebo k veci. Táto hodnotiacia a afektívna funkcia prevažuje.

- ▶ Najčastejšie zdrobňujúce prípony sú:

-ito (-cito, -ecito), -ico (-cico, -ecico), -illo (-ecillo), -in (-ina), -uelo, -ete

casita, casilla – domček

solecito – slniečko

amiguíto, amiguete – priateľko

ladronzuelo – zlodejček

pequeñín – maličký, malinký

- ▶ Viaceré výrazy stratili svoj pôvodný význam zdrobneniny a získali nový, vlastný význam.

Mesilla (de noche) – (nočný) stolík, *caseta* – domček, búdka *cartilla* – knižka, *maletín* – kufrik...

UNIDAD 12

1. Použitie *por* a *para*

- ▶ Predložka *por* sa používa na vyjadrenie:

- Príčiny alebo dôvodu.

*Lo despidieron **por** vago.*

*He venido a la playa **por** vosotros, yo prefería ir a la montaña.*

- Miesta.

*Todos los días da un paseo **por** el Retiro, le encanta.*

- Približného časového údaja.

*Llegó de París ayer **por** la tarde.*

*Los vimos la última vez **por** Navidad.*

- Pôvodcu deja v trpnom rode.

*Este fresco fue restaurado **por** Carlos Pérez el siglo pasado.*

e) Prostriedok alebo nástroj.

Mándame el recibo por fax.

f) Zastúpenie, zámena.

Te cambio mi coche por tu moto.

g) Lahostajnosť.

Por mí, que hagan lo que quieran.

► Predložka *para* vyjadruje:

a) Užitek, určenie predmetu.

Este artefacto no sirve para nada.

b) Účel, cieľ.

Hemos venido para acompañarte.

c) Miesto, smer.

Ahora vamos para Francia y luego, ya veremos.

d) Čas.

Me han dicho que tendrán el coche arreglado para el lunes.

e) Osobný názor, stanovisko.

Para mí, son unos ignorantes, no saben nada de nada.

Slovesné parafrázy (Opisné väzby)

► Ide o zoskupenie slovík, ktoré fungujú ako jeden slovesný tvar. Opisná väzba je zvyčajne tvorená pomocným slovesom, ktoré sa časuje, a sprievodným (významovým) slovesom, čo býva najčastejšie infinitív, gerundium alebo prídastie.

► Klasifikácia podľa ich významu.

• Začiatok deja

Empezar a + inf. – začať niečo robiť

Ponerse a + inf. – pustiť sa/dať sa do niečoho

Echar(se) a + inf. – dať sa do/pustiť sa do niečoho

En cuanto llegues, ponte a hacer los deberes.

• Priebeh deja alebo jeho pokračovanie

Llevar + ger. – (neu)stále, ustavične niečo robiť

Seguir + ger. – (neu)stále, ustavične niečo robiť

Ir + ger. – (neu)stále, ustavične niečo robiť

Llevamos esperando a Rocío dos horas.

¿Seguimos llamando a Adela, o la dejamos ya?

Enrique va diciendo por ahí que el negocio nos va mal y no es verdad.

• Ukončenie deja, dosiahnutie cieľa.

Acabar de + inf. – práve niečo urobiť/ukončiť

Dejar de + inf. – nechať (niekoho) niečo urobiť

Llegar a + inf. – stať sa niečím

Llevar + part. – mať niečo (práve) urobené

Tener + part. – mať niečo (práve) urobené

Acabo de dejar a tus padres en el aeropuerto, van a París.

No llegaron a ser campeones del mundo por dos goles.

Ya lleva redactadas unas treinta páginas de la tesis, algo es algo.

Ya tenemos colocados a casi todos los alumnos en prácticas

• Povinnosť, nutnosť

Deber + inf. – mať (povinnosť) niečo urobiť

Tener que + inf. – musieť niečo urobiť

Haber + que + inf. – všeobecne (bez toho, aby sme sa obrátili na konkrétnu osobu menovite): mať (povinnosť) niečo urobiť, je potrebné/nutné niečo urobiť

No deberías salir más de dos noches por semana, o suspenderás otra vez Química.

Habría que comprar el pan, ¿quién va?

• Pravdepodobnosť (veľká), domnienka

Deber (de) + inf. – musieť vo význame určite/najskôr (niečo nejako je/bolo/bude...)

Tener que + inf. – musieť vo význame určite/najskôr (niečo nejako je/bolo/bude...)

Mira qué coche tiene Jacinto, le debe de haber costado/ tiene que haberle costado un ojo de la cara.

Tuvo que haber sufrido mucho para hacer algo así.

• Príbližnosť, odhad

Venir a + inf. – asi/pravdepodobne niečo nejako je/bolo/bude...

Me dijeron que venía a costar unos 500.000€, pero no la cifra exacta.

• Opakovanosť

Volver a + inf. – neustále, ustavične/stále niečo robiť

Me dijeron que volviera a llamar por teléfono.